

Sensorveiledning POL 1001 våren 2015

Eksamen består av to deler, politisk atferd og politisk teori. De to delene teller likt i vurderingen av besvarelsen. Spørsmålene er til dels meget omfattende, så de aller fleste studentene – kanskje særlig de som er godt forberedt – vil komme i tidsnød.

Oppgavene i politisk atferd var:

1. Svar på *enten* spørsmål A *eller* spørsmål B

A. Hva er en «ideologisk dimensjon»? Hvilke ideologiske dimensjoner preger norsk politikk? Drøft samarbeidsklimaet mellom regjeringspartiene Høyere og Fremskrittspartiet og «støttepartiene» Kristelig folkeparti og Venstre med utgangspunkt i Aardals beskrivelse av velgergruppenes plassering i forhold til de ideologiske dimensjonene.

Eller

B. Drøft økonomiske, sosiologiske og psykologiske forklaringer på valgdeltakelse.

2. Forklar de følgende begrepene. Skriv maksimalt en halv side pr. begrep.

- skillelinje
- politisk representasjon
- utjevningsmandat
- framingeffekt (effekt av tolkningsramme)
- krysspress
- diffus systemstøtte

Løsning

De som besvarte oppgave 1A bør kunne gi en kort definisjon av hva en ideologisk dimensjon er (et holdningsknippe, høyt interkorrelerte holdninger) og si noe om hvilke som har dominert norske valg de siste tiårene. Minimum bør de kunne nevne innvandring-solidaritet, offentlig-privat, vekst-vern, religiøs-verdslig (Nevner de flere er det bra). Aardal har variert navnet på dimensjonene noe fra bok til bok, så nøyaktig navn fra boka om 2009-valget er ikke nødvendig. Studentene bør også vite at de ideologiske dimensjonene har vist seg stabile fra valg til valg, både på individnivå og samfunnsnivå. De som forstår hvordan dimensjonene identifiseres (faktoranalyse) skal ha pluss for det. Andre del av spørsmålet dreier seg ikke om dagsaktuell politikk (Valget i 2013 ikke er på pensum enda, langt mindre de snart to årene som har gått etter valget). Poenget er at studentene skal vite noe om hvor velgerne til de ulike

partiene plasserer seg på de fire (eller flere) ideologiske dimensjonene og hva det betyr for de nevnte partienes (KrF, V, H FrP) muligheter for å samarbeide og konfliktene dem imellom. Studentene bør vite at FrP er fløyparti i innvandring-solidaritets dimensjonen, at KrF er mest ytterliggående i religiøs-verdslig dimensjonen, osv. At to partier har dannet regjering mens to har beskrives som «støttepartier» i oppgaveteksten bør jo være et ganske tydelig hint

Oppgaven 1B om valgdeltakelse gir studentene mulighet til å utfolde seg. Det er mye pensumstoff å ta av, spørsmålet kan angripes normativt, komparativt, institusjonelt, fra et mobiliseringsperspektiv osv. (De som har fulgt forelesningene har sett Norris sin oversiktsmodell i *Democratic Phoenix*). «Økonomisk» i oppgaveteksten sikter selvsagt til Downs og stemmeparadokset. De som nevner at borgerplikt løser «paradokset» skal ha uttelling for det, særlig hvis de drøfter om velgerne oppfatter dette som en norm det er knyttet sosiale sanksjoner til. «Sosiologisk» kan sikte til Martinussens ressursmobilisering (pensum) og/eller betydningen av sosial alder (Bergh og Ødegård på pensum). «Psykologisk» kan være motivasjon slik det er beskrevet i pensumkapitlet til Topf (instrumentell, verdirasjonell, ekspressiv) og/eller fokusere på valgdeltakelse som vanehandling. For de som har lest pensum, er nok hovedutfordringen å avgrense og strukturere stoffet.

Begrepene:

Disse spørsmålene har karakter av «leksehøring». Hvis studentene har store «hull» i denne delen, er de normalt ikke kandidater til karakterene A og B. Er besvarelsen blanke eller nesten blanke på begrepene, er det en klar F.

Begrepet «skillelinje» bør knyttes til Rokkan, Lipset, Valen. Studentene bør vite at det er en historisk-sosiologisk modell, at en skillelinje utvikles i tre trinn (historisk skapt motsetning, gruppeidentifikasjon, politisk organisering), hva som er de viktigste skillelinjene i Europa eller Norge (Noen utenlandske studenter har fått tips om at de kan lese bl.a. Rokkan på engelsk). Det teller positivt om studentene har fått med at skillelinjene «blekner» etc.

Betydningen av begrepet «politisk representasjon» er vel nesten selvvinnlysende, så her er det hva studenten har fått med seg av forskning om politisk representasjon som teller. Studentene bør kjenne til delegatmodellen, trustee-modellen og (gjærne partirepresentasjonsmodellen til Holmberg). De bør vite noe om hvordan en kan studere representasjon empirisk, dvs kjenne til demografisk representasjon, advokatroller, holdningsrepresentasjon, antisipatorisk representasjon, osv. Hvis de rekker å si noe om uenigheten mellom Holmberg på den ene siden og Narud/Valen på den andre, er det storartet.

Forhåpentligvis vet det fleste hva et «utjevningsmandat» er. De fleste aner vel også hvilken rolle de har i valgsystemet, det ligger vel i navnet. Hvis de også vet at det er 19 i det norske valgsystemet, og at et er plassert i hvert fylke, er det bedre. Vet de hvordan et parti kvalifiserer seg for å få utjevningsmandater, og eventuelt (en kan jo håpe) hvordan utregningen skjer (i grove trekk: hele landet en valgkrets, første delingstall 1,0, største 19 restbrøkker, geografisk fordeling etter først-til-mølla-prinsippet), er det helt fenomenalt!

Begrepet «framingeffekt» (effekt av tolkningsramme) er mye brukt i litteraturen om mediepåvirkning. Studentene bør vite at det handler om hvordan stoffet presenteres, at journalistene ofte bruker rammefortelling når de framstiller en sak, og at disse rammefortellingen ofte fordeler skyld og ære, politiserer eller avpolitiserer en sak, osv. Fint om studenten gir noen eksempler fra pensum som episodiske rammer, tematiske rammer, spillrammer, etc.

Studentene bør kunne beskrive sosialt krysspress (Lazarsfeldt) og psykologisk krysspress, og vite at tilbaketrekking fra politikken (sein valgbeslutning, hjemmesitting, redusert interesse for politikk, etc.) er den vanligste atfedsendringen som følge av krysspress. Studentene bør kunne knytte dette til EU-striden, og gjerne Brattelis «kabinettspørsmål til folket» i 1972 og hvilke effekt det fikk på valgdeltakelsen ved folkeavstemningen.

Begrepet diffus systemstøtte er med for å sjekke om studentene fulgte forelesningene. Begrepet er ikke definert i pensum (men på forelesning og i forelesningsnotater på It's learning). Vi skal med andre ord ikke trekke om studentene er blanke på dette. Derimot kan svaret (eller mangelen på svar) på denne definisjonen gi oss et hint om hvordan vi skal tolke besvarelsen på essay- spørsmålet, f.eks. hvis besvarelsen er svakt på substans men har høy «sigarføring».

Eastons begrep «diffus systemstøtte» er krevende. Argumentet er at barn lærer å elske og å respektere politiske autoriteter svært tidlig, og at lojaliteten til statsdannelsen og regimet er sterk allerede før barnet når puberteten. Argumentet er sterkt freudiansk inspirert. I de nordiske landene er den diffuse systemstøtten svært høy, så høy at den ytterst sjelden problematiseres. Oppslutningen om nasjonen som politisk enhet og demokratiet som system, er nær unison. På forelesning har jeg beskrevet den diffuse systemstøtten – tilliten til regiment – som det innerste forsvarsverket som beskytter en stat mot følgene av utstrakt politisk mistillit (Det ytterste forsvarsverket er tilliten til politikere og partier).

Eksamensoppgavene i politisk teori var:

Svar på to av de følgende fire spørsmålene:

1. Platons gjenferd treffer gjenferdet til Thomas Hobbes på Café Sito. Platon har allerede funnet en plass da Hobbes setter seg ved siden av ham. Platon virker misfornøyd og starter straks en diskusjon med Hobbes. De er særlig uenige om følgende spørsmål: Hva er målet med samfunnsstyring? Hvem skal styre? Hva er rettighetene og pliktene til borgerne? Hvor langt rekker den styrendes autoritet i religiøse spørsmål? Oppsummer hvordan diskusjonen mellom dem imellom mest sannsynlig vil forløpe.
2. Du reiser tilbake til 1870 i en tidsmaskin og ender i en nattklubb med cabaret i Barselona (beklager, ikke Berlin). Bakunin og Mill er der, og selv om de bare drikker melk, ser de ut til å være i godt humør på grunn av sangen. Mill begynner å snakke om individuelle rettigheter og hvor viktig det er at myndighetene beskytter disse

rettighetene, spesielt retten til å arbeide fritt for genier, som han selv. Mill ytrer noe om at intellektuelle med høy integritet har et ansvar for å styre samfunnsledelsen i en fornuftig retning. Hvilke utfordringer ser Mill for å etablere og vedlikeholde god samfunnsstyring, hva har Bakunin å si til alt dette?

3. Du sovner over bøkene etter et seksten timers lesemaraton fokusert på ulike britiske filosofer. Du drømmer og ser Platon og Bakunin i himmelen ved siden av Frans av Assisi og Leiv Eiriksson. Frans kommer på å engasjere disse to tenkerne i en diskusjon og presenterer dem for fire spørsmål: Først: Hva er den beste måten å organisere et samfunn på? For det andre: hvem skal fungere som drivkraften i å skape progressiv endring? For det tredje: Hvilke er de viktigste verdiene å beskytte i et godt samfunn? Og for det fjerde: Hva er arbeiderklassens rolle i et idealsamfunn?
4. Du kan ikke motstå en god seanse og kontakter et medium for å samle gjenferdene til Thomas Hobbes og John Stuart Mill. Hobbes innleder med å ta et emne han mener er av avgjørende betydning, at myndighetene sørger for at folk ikke dreper hverandre. Hvordan tror han myndighetene kan oppnå dette? Hva legger han vekt på? Mill har naturligvis en annen oppfatning – hva er den?

Answers:

1. *There are a couple of things for a student to avoid in answering this question. Specifically, it does not make sense to characterize Hobbes as either a liberal or a totalitarian; his notion of individual rights was limited to the right to defend one's life, and his program by no means involved anything remotely totalitarian. What can be said about Plato and Hobbes is that they both felt that society needed to be controlled and that the authority of the sovereign or philosopher-king should extend to religious matters. Yet the differences between them are greater than the similarities. To begin with, Plato's notion when it comes to "who should rule" and "what are the purposes of government" is that people should do the work for which they have knowledge and skills; in his view, there are people who have the knowledge and skill to rule and the purpose of government is to enforce the (universal) moral code, which the rulers understand. For Hobbes, that person should rule who can keep people from killing each other and the purpose of government is the same, to keep people from killing each other. He does not spend any time talking about any special knowledge or skills on the part of the ruler. Both men felt that the authority of the sovereign extended to religious matters, but, again, for Hobbes, this was in the interest in preserving the peace, and for that reason only the sovereign should dictate in matters of doctrine and ritual, while he did not believe that the sovereign could actually control what people thought. Plato wanted to control what people thought, and for this reason introduced an extensive system of censorship, extending not merely to the stories about the gods but also to art, music, history, etc.*

2. *Mill and Bakunin make very problematic drinking buddies, and it is good that they are sticking to drinking milk. Bakunin does have a notion of individual rights, but it is not a liberal notion since, for liberals like Mill, there can be a right to oppose a vast majority (he says that in his “On liberty”, while for Bakunin the individual is expected to collaborate with his/her fellows within a collective arrangement. Moreover, while Mill wanted the government to protect rights, Bakunin wanted to do away with government and to rely on the fellowship of comrades to keep society running smoothly. Again, when it comes to geniuses, Mill felt that a society needed geniuses like himself to reach its full potential and that a government needed honest geniuses if it was going to work in the interest of the people. Bakunin thought that geniuses like himself should give the people some advice about what they could do and how they could go about it, and then let ordinary people do things as they wished. Bakunin believed that he could tell people that it would be smart to do away with government and that people would then start to work on that project.*
3. *Plato wanted to organize society as a strict class system, consisting of three classes: the ruling class (consisting of those who understand reality as it really is), warriors (consisting of those sworn to defend the ruling class), and everyone else (with each person working in a field for which s/he has knowledge and skill). By contrast, Bakunin was against class systems, and wanted everyone to be equal, with people negotiating their work and any decisions to be taken. Decisions would be taken by consensus. To the second question, for Plato the driving force should be the class of philosopher-kings (the ruling class), while for Bakunin the driving force should be ordinary people (lacking any special knowledge or political skills). To the third question, the most important value which Plato wanted to protect was justice, which he believed could be realized in a society in which people did the jobs for which they had skills. He was a moral idealist, and repudiated the ideas of the Sophists, whom he considered moral relativists. Bakunin felt that the most important value to be protected was human freedom, which he thought was always being undermined and subverted by government. And to the fourth question, for Plato, the role of the working class was to keep quiet, perform their working-class jobs, and obey the ruling class, while for Bakunin, the role of the working class was to overthrow the state and to organize a cooperative society. There is no need to mention Saint Francis Assisi or Leif Erikson, as they are making only cameo appearances in the question.*
4. *Hobbes was not a liberal and had, as indicated above in connection with question #1, only the narrowest concept of human rights. Mill, by contrast, was a classical liberal and had an embracing concept of human rights, extending also to gender equality. Hobbes believed that government could assure the peace, first, by defeating challengers on the field of battle, and second, by imposing a single religion on everyone, since he believed that differences in religious belief and practice were, in his age, the greatest source of division and discord. His emphasis, thus, was on control of religion. Mill evolved over the years. In “On liberty” he placed his emphasis on the freedom of the individual to think as s/he pleased, but in his later*

manuscript, “Chapters on socialism”, he placed much more emphasis on social equality, justice, and the common good. A student who might have read Mill’s tract “On the subjection of women” might remember that he also came to advocate full gender equality – but that essay was not assigned in class.